

ЕСЕПТІҢ ҚЫСҚАША МАЗМҰНЫ

Полиметалл компаниясының «Қызыл» алтын шығару жобасы Шығыс Қазақстан облысының Жарма ауданының Шалабай селолық округі аумағындағы Әуезов кентіне жақын орналасқан кен орнын ашық (Фаза 1, 2016-2024жж) және жерасты (Фаза 2, 2025-2039) өңдеуден тұрады. Кен орнынан үзілістермен 1956 жылдан бастап алтын шығарыла басталды және 1997 жылдан бастап консервациялау үстінде.

Осы құжаттар пакетінің мынадай құрамы бар:

- 2015 ж. желтоқсанда жарияланған экологиялық және әлеуметтік әсерді бағалау жөніндегі есеп (ағылшын және орыс тілдерінде)
- Қосымша экологиялық және әлеуметтік жұмыстар жөніндегі есеп (ҚЭӘЖЕ, 2016ж. қазан)
- Техникалық емес сипаттағы түйіндеме (ЭӘӘЕ және ҚЭӘЖЕ бойынша біріктірілген, 2016ж. қазан)
- Іс-шаралардың шекті жоспарлары (жаңартылған, 2016ж. қазан), мыналарды қосқанда:
 - Суды пайдалану мен ағын суларды жою бойынша іс-шаралар жоспары
 - Қалдық шаруашылығын басқару жөніндегі іс-шаралар жоспары
 - Қалдықтарды орналастыру бойынша іс-шаралар жоспары
 - Апаттарды жою жоспары
 - Кенішті жою және қалпына келтіру жөніндегі іс-шаралар жоспары;
 - Ауаның сапасын бақылау жөніндегі іс-шаралар жоспары
 - Топырақтар эрозиясын бақылау бойынша іс-шаралардың нобайлы жоспары.
 - Биоәртүрлілікті сақтау жөніндегі іс-шаралар жоспары
 - Жол қозғалысын бақылау жөніндегі іс-шаралар жоспары
 - Мүдделі тараптармен өзара әрекет ету бойынша іс-шаралар жоспары
 - Мәдени мұраны қорғау жөніндегі іс-шаралар жоспары
 - Археологиялық мұраларды анықтау кезінде әрекет ету жоспары
 - Әлеуметтік әсерлерді басқару жөніндегі іс-шаралар жоспары
 - Шуылды ластануды бақылау жөніндегі іс-шаралар жоспары
- Еуропалық қайта құру және даму банкімен (ЕҚДБ) шығарылған экологиялық және әлеуметтік іс-шаралар жоспары (ЭӘІЖ, 2016ж. қазан).

ЭӘӘЕ және ҚЭӘЖЕ экологиялық және әлеуметтік іс-шаралар бойынша құжаттамамен бірге жоба демеушісі - Полиметалл компаниясы құжаттамасының пакетін жұршылыққа мәлімет беру үшін қалыптастырады. Бұл құжаттар Экологиялық және әлеуметтік іс-шаралар жоспарымен бірге жұртшылық назарына үш тілде ұсынылатын болады:

- қазақ;
- орыс
- және ағылшын

ЭӘЕ жария таныстыру 2015 жылғы желтоқсанда жүргізілді, одан кейін Полиметалл ЕҚДБ жобаны қаржыландыруға және «экватор қағидаларын» басшылыққа алатын даму банктерінің және қаржы институттарының стандарттарымен қарастырылған озық халықаралық тәжірибелерге сәйкестілікке қатысты келіссөздерді бастады. ҚЭӘЖ есебінде Жобаның ЕҚДБ «жобаларды жүзеге асыру бойынша қойылатын талаптарға» және жобаның әрбір сәйкес фазасы бойынша ЕО Директиваларына сәйкестілікті растау және негіздеу үшін қосымша ақпарат ұсынылған.

Жобаланатын кәсіпорынның учаскесі ауылдық жерде орналасқан, ол қатал континенттік климатты адырлы шөпті ландшафтысымен сипатталады. Ауыл шаруашылығы жобаланатын кәсіпорын ауданында тұратын тұрғындардың күн көрісінің негізгі көзі болып табылады. Кәсіпорынның аумағын қоршап жатқан жайылымдарды Әуезов және Шалабай кенттерінің тұрғындарына тиесілі малды бағумен айналысатын маусымдық бақташылар пайдаланады. Шабындықтар мен жергілікті көлдерді де жергілікті тұрғындар жидек теру, балық аулау және аң аулау үшін пайдаланады. Ауыл шаруашылығы өнімдерінің көбі ішкі тұтыну үшін өндіріледі, дегенмен, Шалабай кентінде дәнді дақылдарды өсірумен және бал өндіру үшін араларды өсірумен айналысатын «Шалабай» ЖШС мал шаруашылығы фермасы бар. Қазақстанның басқа да көптеген селолық аудандарындағыдай жергілікті елді мекендерде, әсіресе, Әуезов кентінде кеніш тоқтап тұрғаннан кейін, қазіргі уақытта, төмен тәртіпте көші-қон байқалады, себебі, тұрғындар жұмысқа тұру мүмкіндігін іздеп кетуде.

Жобаланатын кәсіпорын шамамен 1000 жұмыскерді жалдайды, оның ішінде жобаны іске асырудың бірінші фазасында 608 және екінші фазасында 1 084. Полиметалл, мүмкіндігінше, жұмысқа жергілікті тұрғындарды қабылдауға және өндірістегі жұмыс орындарының көп бөлігін жақын маңдағы елді мекендердің тұрғындарына беруге тырысатын болады.

Жергілікті тұрғындарды жаңа кәсіпорында жұмысқа орналастыру қолайлы әсерін береді деп күтілсе де, ол Әуезов және Шалабай кенттерінің кейбір тұрғындары үшін үйреншікті өмір салтын ауыстыруды тудыруы мүмкін. Дәстүрлі түрде мал бағу, жидек және саңырауқұлақ теру үшін пайдаланылған аумаққа аяқ басу кәсіпорын инфрақұрылымының объектілері орналасатындықтан, атап айтқанда, жобаланатын қалдық сақтағыш ауданында және оны айнала, сондай-ақ Әуезов кентінен оңтүстік шығысқа қарай байыту фабрикасы учаскесінде ішінара шектелетін болады.

Жаңа кәсіпорын ұсынып отырған жұмысқа орналастырудың тікелей және жанама мүмкіншіліктері де көшіп келушілерді тартуы мүмкін, бұл тұрғындардың санын әлеуетті түрде арттырып, тауарлар мен көрсетілетін қызметтерге сұранысты арттыруы мүмкін. Кәсіпорындағы жалақылар есебінен көтеріңкі төлем қабілеттілігімен қабысқан көтеріңкі сұраныс инфляцияның таралмауына себін тигізеді. Полиметалл жобаланатын кәсіпорынның әлеуетті кері әлеуметтік әсерін кеміту мақсатында тұрақты мониторинг, ақпаратты тарату, хабардарлықты арттыру, мүдделі адамдарды тарту және жергілікті тұрғындардан келіп түсіп жатқан шағымдарды қабылдау және өңдеу механизмін қолдану арқылы жергілікті тұрғындармен және әкімдікпен жұмыс жасайтын болады.

Кәсіпорынның ағымдағы жобасын ескере отырып, Әуезов кентіндегі тұрғын рецепторлардың орналасқан жерлеріндегі шуыл әсері жұмыстарды жүргізудің алғашқы бірнеше жылдары ішінде түнгі уақытта едәуір деп және аса ұзақ мерзімді келешекте орташа деп бағаланды. Жеңілдету жөніндегі одан арғы шаралар егжей-тегжейлі жобалау сатысында әзірленуі тиіс. Кәсіпорынның инфрақұрылымы мен жергілікті тұрғын аймақтары арасындағы аралықты ескере отырып, ауаны ластаушы көздердің көп бөлігінің жергілікті тұрғындарға едәуір әсері күтілмейді.

Қазандықтар құбырларының шығарындыларын шашыратуды толық үлгілеу орындалды, шығарындылар әсері болмашы-орташа болып бағаланады. Жобаның ХҚК 2018 жылғы 20 желтоқсанға дейін салынған қуаты төмен отын жағатын қондырғылар үшін атмосфералық шұғарындылар бойынша ұйғарымдарына немесе құрылыс 2018 жылдан кейін аяқталған жағдайда, ЕО қуаты орташа отын жағатын қондырғылар үшін Директивасына сәйкестілікті қамтамасыз ету үшін әсерді жұмсарту бойынша шаралар. Көлік қозғалысының әсерін бақылау мақсатында

Полиметаллдың тау-кен массасын кенттің жағдылы жол қозғалысынан оқшау тасымалдануын жүзеге асыруға мүмкіндік беретін жаңа жолдарды салуын қоса алғанда, барлық мүмкін болатын шаралар қабылданатын болады.

Кәсіпорынның ауыз сумен жабдықталуы Қызылсу өзеніндегі су қоймасынан (тәулігіне 1 400м³) және Қызылту өзенінің аңғарындағы су алу ұңғымалары желісінен (тәулігіне 100 м³) су алу есебінен жүзеге асырылады. Екі көзден алынған суды кәсіпорын жұмыскерлері мен Әуезов кентінің тұрғындары тұтынар алдында тазартады және залалсыздандырады. Техникалық мұқтаждықтарға арналған сумен жабдықтау кеніштің тұндырғы бөгетіне (№2 карьер) тартып шығарылатын, содан соң байыту фабрикасының ыдыстарына ағызылатын карьерден шығатын су және жерасты қазбаларының суы есебінен жүзеге асырылады. Қызылту су жинағыш ұңғымаларынан алынатын су техникалық сумен жабдықтаудың резервті көзі ретінде пайдаланылады. Өнеркәсіптік және тұрмыстық пайдаланылған су кәріз жүйесі арқылы өздігінен ағып, кәріз суының сорғы станциясына түседі де, одан өткізгіштік қабілеті тәулігіне 3 500м³ биологиялық тазарту құрылыстарына беріледі.

Кәсіпорын өзі пайдаланатын жерүсті және жерасты суының қорларына айтарлықтай қолайсыз әсер жасамайды. Жақын жатқан ағын су, атап айтқанда Ақбастау бұлақ бұлағы ағысының жоғалуын тудыратын экологиялық әсерлер болмашы ретінде бағаланады.

Жобаланатын кәсіпорын ауданының көп бөлігі бұзылып үлгерген жерлерге келеді, мұнда, геологиялық барлау және тау-кен жұмыстары бұған дейін он жыл бұрын жүргізілген. Осылайша, жобаланатын объект өңірлің биоәртүрлігіне аз әсер етеді және жануарлар мен өсімдіктердің сирек немесе өліп жатқан түрлеріне мүлдем әсер етпейді. Алайда, кәсіпорын қызметінің нәтижесінде шуыл мен шаңның шөгілуі есебінен объектіден тікелей жақын маңдағы табиғи тіршілік ортасының сапасы төмендейтін болады. Биоәртүрлілікке әлеуетті әсер етулер

жерлерді таратудан кейінгі қалпына келтіру кезінде де тиісті шараларды қабылдау жолымен қаншалықты мүмкін болғанша төмендейтін болады.

Кеніштің жұмысының жоспарланған мерзімі аяқталысымен кенішті жоюдың толық бағдарламасы жүзеге асырылатын болады, ол аздырылған жерлерді қалпына келтіруді қамтиды. Полиметалл адамдардың денсаулығы мен қауіпсіздігіне төнетін қандай да бір қауіпті болдырмау, сондай-ақ кәсіпорын қызметінің нәтижесінде табиғи ресурстардың ықтимал ұзақ мерзімді физикалық және химиялық бұзылуының алдын алуды қоса алғанда, қалдық экологиялық әсерлерді кеміту үшін қажетті шараларды қабылдайды. Полиметалл, сондай-ақ, жергілікті тұрғындарға қолайсыз әсердің ең төменгі деңгейге жетуіне, ал әлеуметтік-экономикалық пайданың жоғары болуына бағытталған шараларды қабылдайды.

Жүргізілген іздестірулердің нәтижесінде жобаланатын кәсіпорынның аумағында археологиялық құндылығы бар объектілер анықталған жоқ. Полиметалл жұмыстарды жүргізу кезінде анықталған кез келген маңызды объектінің немесе артефактінің тиісінше тіркеліп, зерттеліп, жойылып немесе қазылып алынуы үшін «табыс анықталған кездегі іс-әрекет тәртібін» әзірледі және бекітті.

Мүдделі тараптарды тарту Полиметаллдың негізгі құндылығы болып табылады. Кеніштің жұмыс жасап тұрған кезеңі бойына мүдделі тараптарды тарту жөніндегі шаралардың басты мақсаты Полиметалл мен мүдделі адамдар арасында олардың пікірі ЭӘБ жүргізу және кәсіпорынды техникалық жобалау кезінде ескерілуі үшін республикалық, өңірлік және жергілікті деңгейде екі тарапты қарым-қатынасты белгілеу, дамыту және қолдау болады. Жергілікті тұрғындармен жақсы қарым-қатынас осы күнге дейін Полиметаллдың кен орнындағы қызметін қолдап келді.

Кәсіпорын ЭӘБ қорытындысына сәйкес жобаланатын объектінің экологиялық және әлеуметтік әсерін бақылау үшін талап етілетін жеңілдету шараларын жүзеге асыру, басқару және мониторингілеу кезіндегі кешенді «Экологиялық және әлеуметтік іс-шаралар жоспарын» басшылыққа алатын болады. Тұтас алып қарағанда, «Экологиялық және әлеуметтік іс-шаралар жоспары» үшін бастапқы құжаттама ретінде 14 «іс-шара жоспары» әзірленді. Құрылыс уақытында да пайдалану және Жобаны жабу кезінде де ЭӘБ-да көзделген міндеттемелерді орындау үшін кешенді «Экологиялық және әлеуметтік іс-шаралар жоспары» әзірленуде.